

**Mi a hit és kik a hívők. A hit alapjainak meghatározása.
A hit különválasztása a filozófiától**

Aki csak némileg is figyelemmel olvasta az eddigieket, tisztában lehet azzal: a hit igaz megismeréséhez mindenekelőtt azt szükséges tudnunk, hogy a szentírás nemcsak a próféták, hanem a változó és ingatag zsidó nép felfogóképességéhez is alkalmazkodott. Mert aki mindazt, amit a szentírás magában foglal, megkülönböztetés nélkül elfogadja mint Istenről szóló általános és feltétlen érvényű tanítást, s nem tudja pontosan, hogy mi az, ami csak a nép felfogóképességéhez alkalmazkodott, az szükségkép össze fogja zavarni a nép vélekedését az isteni tanítással, isteni tanoknak fogja venni az emberek kitalálásait és ötleteit, s visszaél majd a szentírás tekintélyével. Ki ne látná, mondom, hogy ez a legfőbb oka annak, hogy a szektáriusok oly sok, annyira ellentétes nézetet hirdetnek a hit tanításaként, s a szentírásból vett sok példával támogatják őket, úgyhogy a németalföldieknél régóta közmondássá lett: *geen ketter sonder letter* (nincs eretnek betű nélkül. *A ford.*) Mert a szent könyveket nem egyetlen ember írta, s nem egyetlen kor népének, hanem többen, különböző gondolkodású és különböző korban élt férfiak írták. Ha mindnyájuk idejét összeszámítanók, körülbelül kétezzer évet, vagy talán annál is többet kapnánk. Mégsem akarom istentelenséggel vádolni a szektáriusokat amiatt, hogy a szentírás szavait a saját nézeteikhez alkalmazták. Mert ahogyan valamikor a szentírást a nép felfogóképességéhez alkalmazták, úgy mindenkinek szabad azt a maga nézeteihez is alkalmaznia, ha azt látja, hogy ily módon nagyobb készséggel engedelmeskedhetik Istennek az igazságosságot és szeretetet illető dolgokban. De igenis vádolom őket amiatt, hogy ugyanezt a szabadságot nem akarják a többieknek megadni, ellenségeit üldözik, s viszont azokat, akik egyetértenek velük, ha